

J. L.

"Sowietskaja Etnografija" (Radziecka etnografia), wyd. Akademia Nauk Z.S.R.R., red. odp. S. P. Tołstow, kwartalnik

---

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 9/1-4, 538-540

1947

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

C. E. A g n e s: „*The Divine Right of Capital*“. Recenzja U. K u z m i n o w a. „Książka pokazuje, że w przekonaniu amerykańskiej opinii publicznej silnie zachwiało się zaufanie do kapitalizmu“, chociaż sam jej autor w zupełności pozostaje pod wpływem mitu kapitalizmu.

Nr 4. I. M i n c: „Czwarty tom pism J. W. Stalina“.

I. D w o r k i n: **Socjalistyczna zasada zapłaty według wykonanej pracy** Autor omawia przyjętą w Z.S.R.R. zasadę indywidualności zapłaty w stosunku do wykonanej pracy, wykazuje jej zgodność z teorią marksizmu-leninizmu, jej praktyczną wyższość nad zasadą równej płacy (urawniłowka) i konieczność wprowadzenia jej i faktycznego zastosowania we wszystkich działach produkcji.

M. K a r i e w a: **Rola radzieckiego prawa w wychowaniu komunistycznej świadomości.**

Nr 5. Art. wstępny; **O wykładaniu marksizmu-leninizmu w szkołach wyższych.**

S. K o w a l i e w: **Komunistyczne wychowanie ludzi pracy i przezwyciężenie przeżytków kapitalizmu w ludzkiej świadomości.**

M. D y m n i k: **Współczesna burżuazyjna filozofia w St. Zj. A. P.** Autor wyróżnia następujące cztery kierunki: personalizm, pragmatyzm, neorealizm i krytyczny realizm. Krytykuje personalizm (J. Royce i in.) i pragmatyzm (W. James, szczególnie J. Dewey) jako kierunki broniące kapitalizmu i wiodące do fideizmu, wskazuje na podobieństwo między pragmatyzmem i krytycznym realizmem a empiriokrytycyzmem Macha i na mgławicowość z idealizmu platońskiego wywodzącego się neorealizmu. Wszystkie te kierunki uważa autor za reakcyjne i idealistyczne. Obecna burżuazyjna filozofia amerykańska rozwija się w kierunku przewidzianym przez Lenina w jego pracy pt. „Materializm i empiriokrytycyzm. Początków tych kierunków należy szukać u Macha i Avenariusza. Związek ich z kapitalizmem staje się coraz wyraźniejszy. W Ameryce znaleźli także schronienie przedstawiciele idealistycznych i reakcyjnych kierunków filozofii niemieckiej (zwolennicy Husserla, Koła wiedeńskiego i in.). Tam także cieszą się uznaniem poglądy Sartre'a.

Nr 6. E. B u r d z i a ł o w: **Wzór twórczego marksizmu** (na 30-lecie też kwietniowych W. I. Lenina).

Krytyka i bibliografia. F. C h a s c h a c z i c h: „**O poznawalności świata**“. Recenzja J a. B e t i a j e w a. Książka zabitego w czasie wojny autora według recenzenta jest pożyteczną popularyzatorską pracą z dziedziny marksistowskiej teorii poznania.

J. L.

SOWIETSKAJA ETNOGRAFIA (Radziecka etnografia). Wyd. Akademia Nauk Z.S.R.R. Red. odp. S. P. Tołstow. Kwartalnik.

Rok 1946.

Nr 1. S. P. T o ł s t o w: **Etnografia i współczesność.** Autor przedstawia zadania, jakie stoją obecnie przed radziecką etnografią. Etnografowie Z.S.R.R. tworzą odrębną szkołę etnograficzną, w ich ujęciu etnografia jest

częścią nauki historii. Etnografowie radzieccy nie posługują się schematycznymi i abstrakcyjnymi pojęciami „kultury“ czy „kręgu kulturowego“.

Zagadnienia ogólnej etnografii i antropologii.

P. I. Kusznier (Knyzew): Z metodologii wyznaczania terytorium etnicznego.

S. P. Tołstow: W kwestii periodyzacji historii pierwotnego społeczeństwa. Autor referuje wnioski, do jakich doszli w kwestii periodyzacji historii ludów pierwotnych Engels i Lenin. Schemat ich ma za punkt wyjścia schemat Morgana, z którego usunęli błędy.

1) Pierwotna horda (niższy stopień dzikości według Morgana, starszy paleolit w archeologii).

2) Pierwotna wspólnota (ród macierzysty): a) myśliwstwo bez użycia łuku (średni stopień dzikości wg Morgana, w archeologii młodszy paleolit), przeżytki etnograficzne — Australijczycy, b) myśliwstwo z użyciem łuku i strzał (wyższy stopień dzikości według Morgana, w archeologii mezolit, przeżytki etnograficzne — Buszmeni i in.), c) osiadła złożona myśliwsko-rybacka gospodarka (wg Morgana niższy stopień barbarzyństwa, w archeologii neolit, przeżytkowa forma — ludność wysp Andamany i Itelmeni, d) gospodarka kopieśniacko-pasterska, warianty — wyższe rybactwo i na północy wyższe myśliwstwo (wg Morgana średni stopień barbarzyństwa, w archeologii eneolit i wczesny brąz. Menelazyjczycy, Irokezi, Indianie Pueblo, Murzyni Kongo, warianty — rybacy: półn.-zach. Indianie, myśliwi: półn. Algonkinowie. Okres ten trwa od początków rolnictwa do szerokiego użycia meta'li.

3) Wojskowa demokracja (wg Morgana wyższy stopień barbarzyństwa, w archeologii epoka brązu i żelaza).

M. O. Koswier: Z historii problemu matriarchatu. Radziecka szkoła etnograficzna stoi na stanowisku, że matriarchat był powszechnie panującym ustrojem na pewnym stopniu rozwoju. Problem matriarchatu — to zagadnienia związane z powstaniem i analizą jego form u poszczególnych ludów, oraz przejście do patriarchy i zachowanie się przeżytków matriarchatu. Autor daje przegląd źródeł starożytnych i nowożytnych odnoszących się do omawianej kwestii.

Zagadnienia etnogenezy.

Akademik N. S. Dierżawin: Pochodzenie narodu bułgarskiego i utworzenie pierwszego bułgarskiego państwa na półwyspie Bałkańskim.

A. W. Arcichowski: Kulturalna jedność Słowian w średniowieczu.

T. A. Trofimowa: Krywiczanie, Wiatycze i słowiańskie plemiona Podnieprza wg danych antropologii.

Materiały i badania etnograficzne i antropologiczne w Z.S.R.R.

K. W. Wiatkina: Przeżytki rodu macierzystego u Buriat-Mongolów.

Uwagi, ogłoszenia, autoreferaty.

M. O. Koswien: Z korespondencji Bachofena z Morganem.

M. G. Lewin: Nowa teoria antropogenezy F. Weidenreicha.

Kronika. Krytyka i bibliografia.

K. M a r k s: **Konspekt książki L. G. Morgana pt. Społeczeństwo starożytnie (Archiwum Marksa i Engelsa, tom IX, 1941).**

Nr 2. Zagadnienia ogólnej etnografii i antropologii.

M. G. L e w i n: **Problem Pigmejów w antropologii i etnografii.** Autor referuje poglądy etnologów (Schmidt, Kopers, Graebner, Poniatowski i in.) i antropologów (Schebesta, Eickstedt, J. Harold, Jr. Coolidge) w kwestii pochodzenia Pigmejów. Dochodzi do wniosku, że typ rasowy Pigmejów jest typem młodym, a teoria Kollmana i wiedeńskiej szkoły historycznej, wywodząca cały ród ludzki od Pigmejów, okazała się bezpodstawną.

W. I. C z i c z e r o w: **Tradycja i indywidualne autorstwo w folklorze.** Teoria kolektywnego autorstwa w folklorze i autorstwa wyłącznie indywidualnego okazały się błędnymi. Tradycja i indywidualne autorstwo w folklorze nierozdzielnie są ze sobą związane.

Zagadnienia etnogenezy.

A. D. U d a ł o w: **Plemiona europejskiej sarmacji w II wieku naszej ery.**

N. N. C z e b o k s a r o w: **Etnogeneza Komi wg danych antropologii.**

W. W. G i n z b u r g: **Antropologiczne dane w kwestii etnogenezy Chazarów.**

Materiały i badania etnograficzne i antropologiczne w Z.S.R.R.

S. P. T o ł s t o w: **Noworoczne święto „Kałandas“ u choremizyjskich chrześcijan w początkach XI wieku.**

M. O. K o s w i e n: **Szkice z etnografii Kaukazu.** Autor zajmuje się kwestią zwyczajów weselnych ludów Kaukazu. Zwyczaje te uważa za przeżytki ustroju matriarchalnego.

L. P. P o ł a p o w: **Kult gór w górach Altaju.**

L. G. B a r a g: **Pieśni białoruskich dziewcząt zabranych siłą do niemieckiej niewoli.**

Uwagi, ogłoszenia i autoreferaty.

S. I. M i n c: **Folklor wielkiej wojny ojczyźnianej w archiwach moskiewskich.**

Z. A. N i k o ł s k a j a: **Weselne i urodzinowe obrzędy Awarców...** (terenowe etnograficzne uwagi).

Kronika.**Etnograficzne obserwacje w krajach bałkańskich.****Krytyka i bibliografia.**

Problemy wychowania i psychologii dziecka w świetle materiału etnograficznego. Omówienie pracy M. M e a d: „Coming of Age in Samoa“ przez M. K o s w i e n a.

S. S i e b e r a a. F. M u e l l e r: „The Social Life of Primitive Man“.
Recenzja N. B u t i n o w a.

Krótki przegląd prac poświęconych poszczególnym ludom w Z.S.R.R i za granicą.
J. L.